

Чубарь О.Г.,
к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Легеца Н.Е., ст. викладач
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗАКАРПАТТЯ

Станом на 1 квітня 2020 року в Закарпатській області нараховується 17 ОТГ, до яких входять 62 ради (11 - сільських, 1 - селищна, 5 - міських) із загальною кількістю мешканців 278194 особи (22% від загальної кількості населення області) [3]. Процес формування ОТГ в області триває, на фоні чого актуальними та значущими залишаються питання забезпечення їх фінансовими ресурсами. Адже саме фінансовий аспект виступає одним із найсуттєвіших, від якого, значною мірою, залежить успішність функціонування новостворюваних громад та органів місцевого самоврядування.

За результатами 2019 року експертами підготовлена інфографіка за фінансовими показниками 806 ОТГ в розрізі кожної з 24-х областей країни. Розрахунок здійснено на основі 8 індикаторів, які певною мірою характеризують фінансові аспекти діяльності ОТГ. Зокрема, розраховано доходи загального фонду на одного мешканця (співвідношення обсягу надходжень доходів загального фонду без трансфертів до кількості мешканців відповідної ОТГ); видатки загального фонду на одного мешканця (співвідношення обсягу видатків загального фонду до кількості мешканців відповідної ОТГ); рівень дотаційності бюджетів (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до загальної суми доходів загального фонду бюджету ОТГ з дотаціями, але без урахування субвенцій з державного бюджету) [4]. Для Закарпатської області розрахунки здійснено по шістьох вже діючих ОТГ, оскільки інші 11 були створені лише наприкінці 2019 або на початку 2020 років.

Як свідчать наведені розрахункові дані (рис. 1), найбільші суми доходів загального фонду на 1-го мешканця припадають у Баранинській та Тячівській ОТГ Закарпатської області, разом з тим найменші – у Вільховецькій, для якої притаманний найвищий рівень дотаційності – майже 50% базової дотації у доходах.

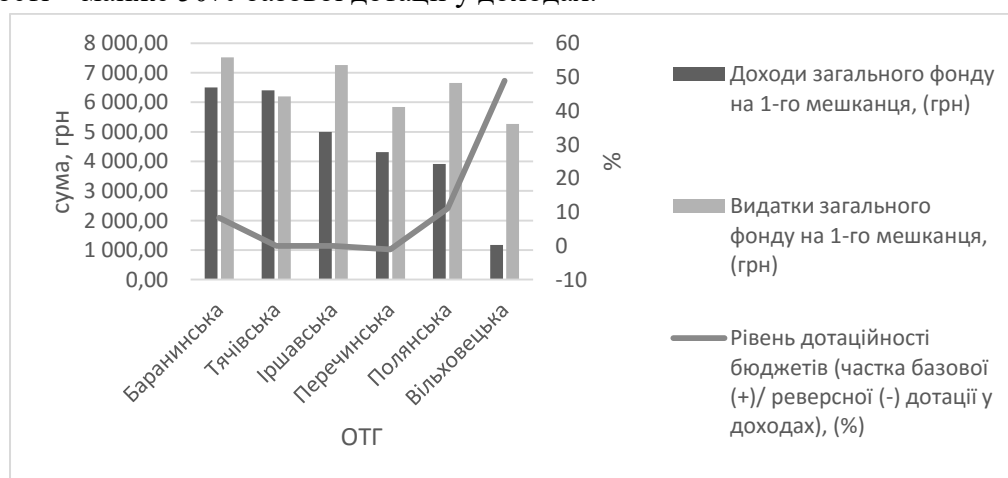

Рис. 1 Окремі показники виконання місцевих бюджетів шести ОТГ Закарпатської області за 2019 рік. *

*Складено за даними: [4].

Зрозуміло, що для комплексної та всебічної оцінки фінансової спроможності громад слід вивчати якомога більшу кількість фінансових показників, в тому числі в динаміці, з урахуванням тих змін у формуванні місцевих бюджетів, які відбуваються за результатами об'єднання громад. Проте навіть поверховий загальний аналіз дає підстави зробити висновок про суттєво різні рівні фінансового забезпечення розглянутих ОТГ Закарпатської області. При цьому за обсягами доходів на 1-го мешканця ОТГ цей розрив значно більший порівняно з показником видатків загального фонду на 1-го мешканця, що знаходить свій прояв у рівнях дотаційності громад.

Регіональні оцінювання фінансової спроможності ОТГ Закарпатської області, що проводились, зокрема, за результатами 2015-2017 років [1], дали підстави авторам зробити висновок про помітний позитивний вплив децентралізаційних процесів на місцеві бюджети (цей аналіз було проведено за даними двох перших ОТГ області - Тячівської та Вільховецької), адже після об'єднання вони володіють достатнім рівнем фінансових можливостей для здійснення своїх повноважень та покращення рівня життя кожного жителя, стали більш незалежними та самодостатніми, а за рахунок збільшення власних надходжень здатні фінансувати витрати розвитку громади.

Разом з тим, за наслідками державного фінансового аудиту ОТГ, проведеного у 2019 році, узагальнено такі ключові проблеми формування доходів місцевих бюджетів[2]:

- 1) Втрати бюджетом можливих доходів (орендної плати і земельного податку), оскільки частина земельних ділянок, що знаходяться в комунальній власності громад, не використовується;
- 2) Ускладнення та недоліки, зумовлені застосуванням нормативної грошової оцінки земельних ділянок, що негативно впливають на надходження до бюджету земельного податку та орендної плати за землю;
- 3) Використання низьких ставок орендної плати земельного податку, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, що знижує фіскальну спроможність місцевих бюджетів;
- 4) Бюджет недоотримує сум ПДФО, а також доходи внаслідок неефективного управління комунальним майном;
- 5) Невикористання органами місцевого самоврядування фіскального потенціалу єдиного податку.

Виявлення та систематизація типових проблем забезпечення фінансової спроможності громад, а також рекомендації щодо їх розв'язання, є корисними для всіх ОТГ, адже всі вони намагаються вдосконалювати управлінські процеси в громаді, досягати стратегічних цілей розвитку та надавати широкий спектр якісних послуг своїм мешканцям, що без належного фінансового ресурсу є просто неможливим.

Список використаних джерел

1. Варцаба В.І., Мулеса Е.В. Оцінка фінансової спроможності провідних об'єднаних територіальних громад Закарпатської області// Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». - 2018. - № 5(13).
2. Державний фінансовий аудит: ключові проблеми та шляхи їх вирішення. Національний проект Децентралізація». – Київ, 2019. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/520/12.2019_2.pdf
3. Децентралізація. - Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/gromada>.
4. Експерти проаналізували фінансові показники 806 ОТГ окремо по кожній області. - Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12277>